

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Tertium tractat de spe.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Preceptum I Cap. III

Intellectu habitus spei et exercitio eius
actus est sciendum quod actus huiusmodi secundum de
virtutis est considerare firmiter vel certa
confidentia quam quilibet debet habere.
quod in actu semper in habitu de hoc
quod eternaliter saluetur. que predicta debet
inveniri ex una parte super divina gratia. et mis-
ericordiam. cui debet confidere quod ipsum salua-
bit. et ex alia parte super propriis meritis ad
hunc vult habere gratiam adiutricem. **D**ebet enim firmi-
ter proponere in corde suo quod percontando
deus huiusmodi vincendo velit mereri vitam eternam.
quod sine hoc proposito esset magis presumptio
quam spes. sicut sunt qui presumunt fatue quod sal-
vabuntur. et tamen nihil facere volunt vel ob-
mittere pro salute sua. **I**lla autem que sunt
speranda et desideranda. quod non possumus
virtute propria consequi debemus ea petere
a deo. Et ista sub numero septem enumerantur
enumerantur brevit. vtiliter et ordinatissime
Matth. vi. in oratione dominica. In qua
secundum Thome. secunda. ij. q. lxxxij. arti. ix. in-
uocamus primo deum rememorando quod
est. quod propter nos. puta fidelissimus. pius-
simus. diuinitissimus. summus et prudentissimus
Pater in qua creatione. gubernatione.
redemptione. gratificatione et glorifica-
tione. sed ubi est in celis specialiori effe-
ctu. et summa possessione. **P**rimo igitur
dicimus. propter nos. ut nihil diffidamus. **S**ecun-
dum addit. in celis. ut cor sursum ha-
beamus. **P**ost hoc septem per ordinem pe-
tinemus. ubi sicut est ordo ita et dignitas
septem bonorum. **P**etimus enim primo. **S**an-
ctificet nos nomen tuum. id est honorificet et lau-
det. ut memoria tua nobis quo deus noster et
propter dicentes se ubique in reuerentia habe-
atur. **E**t hoc in cunctis operibus principa-
liter debemus intendere. et perfectissime fi-
et in patria ubi memoria eius secunda
bit. intellectus videlicet. et voluntas amore
amplexabilis. non autem sic petimus secundum Augu-
stinum in sermone dominici in morte. quasi non
sit sanctum nomen dei sed ut sanctum habe-
at ab hominibus. id est. ita innotescat illi deus ut

non estimet aliquid sanctius quod magis
eis offendere timeant. **S**ed quod perfecte in
nobis sanctificari non potest nomen patris. nisi
in patria tuto loco. id est. discimus secundo
Adueniat regnum tuum. Est autem sola de-
bitaria ad hoc regnum ut voluntas dei
impleat quod preceptis innotescit clare.
Tercio dicit. **M**anifesta voluntas tua sicut
in celo et in terra. **A**d hec autem precepta
continuanda meritoque necessarius est
panis et subsidium tam corporis quam anime
quod petimus quarto dicendo. **P**anem no-
strum quotidianum da nobis. **E**t hec quatuor
sunt bona positiva. **R**esidua sunt libe-
rationis a malis. **Q**ue sunt tria. **P**ri-
mo et pessimum est culpa preterita. **C**ontra
quam dicimus. **D**imitte nobis. **T**ene-
mur enim ad penam eternam. ad iram dei. et ad
multa alia mala sustinenda. **S**ecundum
est futurum malum. in quod incidere possu-
mus. inclinante tentatione. **C**ontra quod di-
cimus. **E**t ne nos inducas in tentationem.
Ultimo petimus. **L**ibera nos a malo.
pene scilicet. et ab omni quod potest impedire
seruitum dei. **A**men. id est. fiat optamus.
Sed notandum quod oratio quod est in
precepto secundum Thome. in diuersis locis ut
in. iij. dist. xv. et secunda. ij. q. lxxxij.
Primo ad horas canonicas tenentur
ministri ecclesie quod medij sunt inter deum
et populum. quod nutriunt a populo. et quod
ad eucharistie sacramentum debet esse
dispositi amplius. **D**um beneficiati et in
sacris constituti. et religiosi presbiteri ad
horas tenent. **S**ecundo quilibet tenetur
interdum pro se orare. et sibi procurare bo-
na spiritualia. que nec **M**arie virgini da-
ta sunt semper sine oratione. presertim
tamen ad hoc tunc aliquis tenetur. quando aliquis
grauiter tentatur. nec aliter potest adiuua-
ri. **T**ertio pro primo in casu sue neces-
sitaris. quo pro alio non iuuaret in ten-
tationibus suis in mortalibus me scilicet
ente hoc. et cum nec se alio modo in-
uari posset. **T**unc enim locum habet illud

Ambr. Pasce fame. s. spūali morientē
si nō paupis occidisti. h̄ h̄ difficile ē sci
re. Quarto dñicis dieb̄z festis preci
pūis ad cōformādū se mīstris ecclē.
hec sententiā Tho. sup̄ q̄ro. dif. xv.

D Quarto qñ q̄s uouit aliqd̄ orare. Se
ptio si satisfactōnez in p̄nie sacramēto
p̄ orōnem recepit p̄ se. Septio si satisf
factōez orationū p̄ alio p̄misit. Octa
uo ex bñficio recepto i elemosyna spi
ritualit̄ uel corpali p̄ dāre bñficiū. Sic
paupes p̄ diuitib̄a q̄b̄ elemosynā re
cipiūt. z diuites p̄ clero. a q̄ sermōnez
z sacra recipiūt nisi aliūde refundāt.
Presari aut̄ vltimi q̄tuor mōi sūt sal
tem debiti z si nō p̄cepti sp̄ q̄ ad oēs.

E Contra h̄ mādātū sp̄el̄ excedit̄ P̄tio
p̄ desperantes. Vbi sciēdūz fm̄ Tho.
z Bonanen. sup̄. ij. c̄tes finē. q̄ despe
ratio nō est sp̄ p̄ctm̄ in sp̄m̄scm̄. Aliqñ
est̄ q̄s desperat fm̄ Bonauē. ex pusil
lanimitate. ita q̄ in ip̄a desperatōe nō
venit̄ p̄placētia. s̄ dolet z renitit̄ cōtra
sp̄am. z sic nō ē in sp̄m̄sanctū. q̄ ex ta
li desperatōe nō p̄iicit̄ hō in p̄fundū
P̄t̄ eni hoc ex vehemēti demonis
tentatōe p̄uenire. v̄l aliqñ ex natura
li infirmitate v̄l ex mansa v̄t crebro cō
tingit̄ rep̄re i feminis. Vñ Bonauē.
sup̄. ij. dicit. Desperat aliqñ q̄s ex pu
sillanimitate. ita q̄ in ip̄a desperatōe
nō venit̄ cōplacētia s̄ dolet z renitit̄
p̄tra ip̄am z sic nō ē peccatū in sp̄ritū
sanctū. h̄ in. ij. dif. xliij. Est̄ alia despa
tio q̄ q̄s despat̄ diffinitue abscondens
se q̄si a facte diuine misericōdie. fm̄ q̄ cayn
fecit̄ q̄ dixit. Al̄ facte tua eijcis me ho
die. Et h̄ simpl̄r̄ ē p̄ctm̄ in sp̄m̄sanctū.
q̄ ē in p̄uincellā diuine misericōdie cui s̄tā
p̄ferit̄ iniquitatē. sicut̄ ait̄ cayn. Quor
est̄ iniquitas mea q̄z uentā merear. Ex
h̄ tñ nō iudicat̄ infidelis. aut̄ tal̄ q̄ bñ
sentit̄ de alijs z male de se. aut̄ certe q̄
nō estimat̄ deuz misereri velle. Et tale
p̄ctm̄ in sp̄m̄sanctū sp̄ h̄z cōiunctā ma

liciam p̄ eo q̄ q̄ sic despat̄ in tali cul
pauult̄ vitā suā finire. Vñ tales despe
ratissimi frequēter sibi inferūt mortē
Et Tho. dicit̄ q̄ despat̄lo inq̄tū despe
ratio ē sp̄s p̄cti in sp̄m̄scm̄ q̄ nō p̄ue
nit̄ ex hoc q̄ aliq̄s neget̄ remissionem
p̄ctōz. s̄ remissionē peccatōz quā fie
ri credit̄ v̄t liberius vacet̄ p̄ctis. sponte
a se abiicit̄. vñz nō vult̄ rendere in hoc
q̄ remissionē p̄ctōz p̄sequat̄. Causa aut̄
quare desperatio ē p̄ctm̄ est̄ fm̄ Tho.
vbi prius. q̄ oīs motus appetitiuus
p̄formiter se habēs intellectui falso est̄
fm̄ se malus. z econtrario bon̄ de ve
ro de deo estimato. s̄ circa deū vera e
stimatio intellect̄ est̄ q̄ ex ip̄o p̄uenit̄
hoī salus z uentā peccatōz v̄l dā. fm̄
illud̄ Ezech. xvij. Nolo mortē pecca
toris s̄ v̄t p̄uertat̄ z uiuat. Falsa aut̄ op̄
nio peccatōz est̄ q̄ hoī peccatōz p̄nit
tentā uentā denegat̄. vel q̄ peccatōres
ad se non p̄uertat̄ p̄ grām iustificantē.
Et iō sicut̄ motus ip̄el̄ qui conformi
ter se habet ad estimationē uerā ē lau
dabilis z uirtuosus. ita oppositus mo
tus desperationis q̄ se h̄z conformiter
estimationi false de deo est̄ uiciosus z
p̄ctm̄. **S**ecō peccat̄ cōtra sp̄em̄ pre
sumētēs. Vbi notādū fm̄ Bonauē.
q̄ presumptio duplex est̄ vna de meri
tis. alia de impunitate. Prima ē qua
quis de meritis suis presumit̄ z est̄ su
perbie. Secōda est̄ qua quis presumit̄
de impunitate dans totū diuine mise
ricōdie z auferens ei omnino rigore
iusticie. Et hoc est̄ peccatū in sp̄ritū
sanctum. quia claudit̄ uiam ad grati
am z ad culpam aperit̄. Et fm̄ Tho.
presumptuosus non peccat̄ ex hoc q̄
misericōdiaz dei nimis magnā arbi
tratur̄ cū sit̄ infinita. sed q̄ iusticia ei
p̄tēnit̄. z in h̄ etiā misericōdie derogat̄ ab
utrens ea ac si non eēt̄ in ista. Er̄t̄ dicit̄
secunda. ij. q. xxij. art. ij. presumptio
ideo peccatum est̄. quia sicut̄ falsū est̄

q̄ deus penitētib⁹ nō indulgeat. v̄l q̄ peccātes ad penitētiā nō reuocet. Ita falsum est q̄ in pctō p̄senerātibus veniā p̄cedat. ⁊ a bono ope cessantibus gloriā largiat. cui estimatiōi p̄sont ter se h̄z p̄sumptiōis motus. Et iō p̄sumptiō est minus peccatū q̄ desperatio q̄nto magis est xp̄iū deo miseri ⁊ p̄cere q̄ punire. p̄pter eius infini tam bonitatē. Illō em̄ fm̄ se cōuenit deo. hoc aut̄ p̄pter peccata n̄ra. **D**u peccare cū p̄posito p̄senerādī in pctō sub spe veniē ad p̄sumptionē p̄inet. ⁊ hoc non dimīnuit h̄z auger peccatum.

Peccare aut̄ sub spe veniē q̄nq̄ p̄ci p̄sente cū p̄posito abstinerē a peccato. ⁊ penitēdi de peccato hoc nō est p̄sumptionis h̄z hoc peccatū dimīnuit. q̄ p̄ h̄mōi videt̄ habere voluntatē m̄n̄s firmatā ad peccandū. Ideo magister dicit. li. ij. dis. xxij. q̄ **A**dā minus peccauit q̄ s̄b spe veniē peccauit hec **T**ho. **C**auēat h̄ p̄mo inordinatāz sp̄z in q̄sdā sctōs ponētes q̄ seruānt beate **B**arbare. **K**atherine. ⁊ s̄lib⁹. q̄ licet bene faciāt h̄s fūiēdo. videāt t̄n̄ vt sp̄m suā cū executiōe dei vocatiōnū ⁊ mādatorū roborēt. **S**cdo caueāt sp̄m in hoiez aliq̄nē n̄imis ponētes. **S**icut faciunt p̄ntes interdū p̄t liberos negociāz opa p̄cepta dei acitātes. **C**ōtra q̄s dicit **H**iere. xvij. **M**aledictus q̄ cōfidit in hoie. ⁊ ponit carnē brachiū suū ⁊ a dño recedit cor ei⁹. **C**auēat tertio penitētiā p̄crastinātes ⁊ sic sperātes tandē cōuertī i sine. **Q**uō difficile est nō impossibile. p̄pter sex. videlicet p̄t infirmitatē. vsū rōnis ⁊ voluntatis tardantē. p̄t dolorē mentem p̄peditentē. p̄t habitū vitiosum ad mala inclinātē. p̄t timorē mortis naturā terrētē. p̄t familiā relinquendam p̄strepentē. ⁊ demonē tēptantēz **T**ertio peccāt p̄ra h̄ p̄ceptū oziōnem dūscam ⁊ symbolū ap̄loz nō addiscē.

tes. quia ibi cōtinent speranda.

Capitulum. iij.

Tertio dilectio

Deī cadit sub p̄cepto q̄ sibi fuit debem⁹. **D**e q̄ dilectione p̄mō videbit̄ q̄ stricte p̄cipit. ⁊ q̄ necessaria est. **S**ecundo q̄ vtilis. **T**ertio q̄liter cadat s̄b p̄cepto. **Q**uarto q̄ rationabiliter et cur p̄cipitur. **Q**uinto q̄t modis cōtra eam peccet.

Quāntū ad p̄mū q̄ stricte p̄cipitur. dei dilectio. patet p̄ plura. **N**am **E**xo. xx. deū diligētib⁹ ⁊ deum odientibus terribilis pena iudicē ⁊ p̄mūz p̄mittitur cum post p̄mū p̄ceptū immediate addit. **E**go sum dñs deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatem patrū in filios in tertiam ⁊ quartam generationē eoz qui oderūt me. ⁊ faciens miscōiaz in milia h̄s qui diligunt me et custodiunt p̄cepta mea. **P**rima pars vt dicit **T**ho. secūda. ij. q̄. cviii. habet veritatē de pena tp̄all q̄ filij puniūtur qui sunt aliquid parentum. ⁊ sic de cognatis qui sepe viuūt vsq̄ ad quartā generationē. **S**ecūdo fm̄ magistrū in. ij. dis. xxiiij. habet veritatem de filijs ⁊ cognatis imitātib⁹ peccata parentū. **S**ed tertio nunq̄ illud intelligit̄ q̄ filius vel alius puniatur pena culpe vel eterna p̄ pctō alterius. **S**ecūda ps patet q̄ sepe tota terra vna melius habet p̄fecto in charitate hoie. vt p̄t de **J**oseph. **D**avid. **A**braam. ⁊ de **H**elia celum ap̄iete ad pluendū. **I**tem necessitas ostendit̄. **D**eus. vj. vbi sic d̄. **D**iliges dñm deū tuum ex toto corde tuo ⁊ ex toto anīa tua ⁊ ex tota fortitudine tua. **M**att̄. xxij. addit **E**x omī mēte tua. **E**ritq̄ verba hec q̄ p̄ceptio tibi hodie in corde tuo ⁊ narrabis ea filijs tuis. ⁊ meditaberis sedēs in domo tua ⁊ ambulans in itinere dormiens atq̄ confur-